

Кудрик І. В., студентка юридичного факультету

групи КЮ-212

Барабаш А.Г., канд. юрид. наук, доцент

доцент кафедри публічного та приватного права

Національного університету «Чернігівська політехніка»

ПРАВО ГРОМАДЯН НА ОТРИМАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Актуальність теми. Тема права громадян на отримання екологічної інформації видається особливо актуальною в контексті сучасних екологічних проблем (військові дії, збільшення побутових та промислових відходів, глобальне потепління та інше). Україна, як і багато інших країн, стикається з викликами екологічного характеру, такими як забруднення повітря, води, ґрунту, лісів, утилізація відходів. Всі ці чинники можуть негативно вплинути на здоров'я та якість життя громадян. Звідси громадяни мають право знати про стан довкілля, щоб мати можливість приймати обґрунтовані рішення щодо власного здоров'я та безпеки, а також щодо діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій. Також громадяни мають право безпосередньо брати участь у вирішенні питань щодо охорони навколишнього природного середовища.

Метою дослідження є аналіз забезпечення права громадян на отримання екологічної інформації.

Виклад основного матеріалу. Право громадян на отримання екологічної інформації гарантується Конституцією України, а, отже, є конституційним. Так, відповідно до ст. 50 Конституції України передбачено, що кожен має право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення [1].

Проте Конституція України не єдиний нормативно-правовий акт, який забезпечує право на отримання екологічної інформації. Зокрема, таке право також гарантують Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» та Закон України «Про інформацію». У ст. 9 серед переліку екологічних прав громадян Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» передбачає і вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація) та вільне отримання, використання, поширення або зберігання такої інформації [2]. Закон України «Про інформацію» у ст. 10 також серед переліку видів інформації зазначає інформацію про стан довкілля (екологічна інформація) [3].

Аналізуючи право на отримання екологічної інформації, важливо визначити поняття «екологічна інформація». Більш чітко та ґрунтовно таке визначення передбачено у Законі України «Про інформацію». А саме: інформація про стан довкілля (екологічна інформація) - відомості та/або дані про стан складових довкілля та його компоненти, включаючи генетично модифіковані організми, та взаємодію між цими складовими, про фактори, що впливають або можуть впливати на складові довкілля, а також стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових довкілля та інші відомості та/або дані.

Суспільство маючи право на доступ до екологічної інформації може реалізовувати його різними шляхами. Зокрема, це може бути активна та пасивна форма отримання екологічної інформації. Активна форма характеризується наданням відповідей на запити громадян та їх об'єднань, відвідування відкритих робочих засідань органів державної влади та органів місцевого самоврядування, вільному доступі до відкритих архівів офіційної інформації тощо. В свою чергу пасивна форма здійснюється шляхом загального розповсюдження екологічної інформації серед громадськості, опублікування звітів, екологічних проєктів та програм, розробка та прийняття нових законодавчих актів у сфері навколишнього

середовища, випуск спеціалізованих, збірників тощо, розміщення інформації в інтернеті тощо [4, с. 83]. Такі шляхи доступу до екологічної інформації сприятимуть розвитку рівня освіченості громадян та ролі громадян в питаннях охорони навколишнього середовища.

Якщо порівнювати ці дві форми реалізації права громадян на отримання екологічної інформації, то активна форма доступу до екологічної інформації є більш ефективною, ніж пасивна. Обґрунтувати це можна тим, що вона дозволяє громадянам самостійно отримувати інформацію, яка їм необхідна. Пасивна форма, навпаки, передбачає, що інформація має бути надана громадянам органами влади. Це може бути не завжди можливим або ефективним.

Слід звернути увагу і на запровадження державної системи моніторингу навколишнього природного середовища. Він характеризується збором, обробкою, збереженням та аналізом інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозуванням його змін та розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень [4, с. 96]. Така система має важливе значення стосовно забезпечення права громадян на отримання екологічної інформації, адже вона допомагає виявити та оцінити вплив різної діяльності на навколишнє середовище, контролювати дотримання природоохоронних вимог і безпосередньо надавати достовірну інформацію суспільству про стан навколишнього середовища.

Висновки. Право громадян на отримання екологічної інформації є важливим гарантом забезпечення права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Таке право є одним із основоположних екологічних прав людини і гарантується Конституцією України, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», Законом України «Про інформацію». Екологічну інформацію можна охарактеризувати як інформація, що стосується природного середовища, його стану, компонентів та впливу людської діяльності

на довкілля. Законодавством України передбачено вільний доступ до екологічної інформації.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. №30.
2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 №1264-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1991. № 41.
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 48.
4. Демчук Т.І. Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 242 с.